NORAKSTS
Lieta Nr.A42568807
SKA-52/2011

S P R I E D U M S

Rīgā 2011.gada 17.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore I.Skultāne
senators A.Guļāns
senatore V.Kakste

piedaloties pieteicējam *U.P.* un
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *A.M.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *U.P.* pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar *U.P.* kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 27.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) 2007.gada 9.jūlija lēmumu Nr.52-14/134/3422 atstāts negrozīts Aģentūras Talsu nodaļas lēmums, ar kuru atteikts piešķirt pieteicējam *U.P.* vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem no 2007.gada 1.janvāra.

Lēmumā norādīts, ka pieteicējam nav speciālā stāža, kas dod tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem kā strādājušam smagos vai kaitīgos darba apstākļos. Saskaņā ar Ražotņu, nozaru, cehu, profesiju un amatu saraksta Nr.2, kurš apstiprināts ar PSRS Ministru Padomes 1956.gada 22.augusta lēmumu Nr.1173 (turpmāk – saraksts Nr.2), 11.nodaļu „Ķīmiskā ražošana" tiesības uz vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem ir strādniekiem un inženiertehniskajiem darbiniekiem, kuri

bija tieši nodarbināti tajās ražošanās, kas minētas šajā nodaļā, ja inženiertehniskais darbinieks tieši piedalījās tehnoloģiskajā procesā. Pieteicējs, strādājot par */darbavieta/* vadītāju, nebija tieši nodarbināts pilnu darba dienu asfalta pekas masas izstrādājumu ražošanā vai asfalta un bitumena materiālu ražošanā.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2009.gada 30.jūnija spriedumu pieteikumu apmierināja – uzdeva Aģentūrai izdot jaunu administratīvo aktu par vecuma pensijas piešķiršanu pieteicējam ar atvieglotiem noteikumiem.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 27.maija spriedumu pieteikumu noraidīja. Apgabaltiesas spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Ņemot vērā, ka pieteicēja prasījums pēc būtības ir par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, pārbaudāma tā izdošanas priekšnoteikumu esība, proti, vai pieteicējam ir tiesības saņemt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

[3.2] Pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs saskaņā ar lietas materiāliem ir ne mazāks par 25 gadiem, no kuriem 21 gadu pieteicējs nostrādājis par vadītāju */darbavieta/*.

Pieteicējs uzskata, ka darba stāžs minētajā rūpnīcā dod tiesības uz pensijas saņemšanu ar atvieglotiem noteikumiem, piemērojot saraksta Nr.2 11.nodaļu „Ķīmiskā ražošana", kas paredz minētās tiesības ķīmiskās ražošanas inženiertehniskajiem darbiniekiem, kuri piedalās tieši tehnoloģiskajā procesā, ražojot asfalta pekas masas izstrādājumus, kā arī asfalta un bitumena materiālus.

[3.3] Saraksta Nr.2 29.nodaļa „Ēku un būvju celtniecība: rūpniecības, enerģētisko, hidrotehnisko, ceļu-tiltu, transporta un sakaru, dzīvojamo un kultūras-sadzīves, kā arī virszemes ēku un būvju, šahtu, raktuvju un komunikāciju celtniecība" paredz tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem asfalta licējiem, asfaltbetonētājiem, kā arī meistariem un būvdarbu vadītājiem.

Minētā saraksta vienveidīgas un pareizas piemērošanas nodrošināšanai 1966.gadā izdoti minēto sarakstu skaidrojumi, komentāri, kuros attiecībā uz celtniecības organizācijām piederošo asfaltbetona rūpnīcu strādnieku piemēra skaidri norādīts, ka šādu rūpnīcu strādniekiem nav tiesību uz pensijas saņemšanu ar atvieglotiem noteikumiem, jo šie strādnieki nav tieši iesaistīti jaunu ceļu un cita veida būvju celtniecībā.

Krievijas federācijas Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1989.gada izdevumā „Sociālās nodrošināšanas organizācija. Pensiju nodrošināšana" (8.Izlaidums) norādīts, ka tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem ir tiem strādājošiem, kas bija nodarbināti ķīmisko produktu ražošanā tikai tajos uzņēmumos, kuri kopumā piederēja Ķīmiskās rūpniecības ministrijas sistēmai.

[3.4] Izvērtējot minētos apstākļus kopsakarā ar minēto tiesisko regulējumu un tā skaidrojumiem, komentāriem, atzīstams, ka, tā kā minētā asfalta rūpnīca, kurā bija strādājis pieteicējs, nepiederēja kopumā ķīmiskās rūpniecības sistēmai, bet gan ēku un būvju (konkrēti: ceļu-tiltu) celtniecības sistēmai, attiecībā uz pieteicēju piemērojama saraksta Nr.2 29.nodaļa.

Ņemot vērā, ka pieteicējs kā minētās rūpnīcas vadītājs neatbilst ne asfalta licēja, ne asfaltbetonētāja, ne meistara un ceļu-tiltu būvdarbu vadītāja amatiem, kas piedalās tieši ceļu-tiltu celtniecībā, pieteicēja darbs minētajā rūpnīcā neatbilst saraksta Nr.2 29.nodaļas amatiem, kuri dod tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Līdz ar to pieteikums ir noraidāms, nevērtējot pārējos procesa dalībnieku izteiktos argumentus, paskaidrojumus.

[4] Pieteicējs par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, kurā norādīti tālāk minētie argumenti.

[4.1] Tiesa nepareizi uz pieteicēju attiecinājusi saraksta Nr.2 29.nodaļu „Ēku un būvju celtniecība", nevis 11.nodaļu „Ķīmiskā ražošana". Pieteicējs bija nodarbināts */darbavieta/*, kas Latvijas PSR Autotransporta un šoseju ministrijas sistēmā bija pielīdzināta ķīmiskās rūpniecības pamatražošanai.

[4.2] Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Krievijas Federācijas Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1989.gada izdevumu, jo citas savienotās republikas iekšējie norādījumi Latvijā nedarbojās.

[5] Aģentūra paskaidrojumā par kasācijas sūdzību paudusi viedokli, ka apgabaltiesas spriedums ir pamatots.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja kasācijas sūdzību. Aģentūras pārstāve kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Apgabaltiesa, noraidot pieteicēja prasījumu par vecuma pensijas piešķiršanu ar atvieglotiem noteikumiem, atzinusi, ka uz pieteicēju ir attiecināma nevis saraksta Nr.2 11.nodaļa „Ķīmiskā ražošana", bet gan 29.nodaļa, jo asfaltbetona rūpnīca, kurā pieteicējs strādāja, nepiederēja kopumā ķīmiskās rūpniecības sistēmai, bet gan ēku un būvju (konkrēti ceļu-tiltu) celtniecības sistēmai. Apgabaltiesa ir atsaukusies uz 1966.gadā Maskavā izdotā grāmatā „Konsultācijas pensiju nodrošināšanā" minētu piemēru attiecībā uz saraksta Nr.2 29.nodaļu, kā arī uz Krievijas Federācijas Sociālās nodrošināšanas ministrijas 1989.gada informatīvu izdevumu.

[8] Senāts savā praksē ir atzinis, ka saraksta Nr.2 pareizai izpratnei un piemērošanai ir jāievēro PSRS Ministru padomes Valsts darba un darba algas jautājumu komitejas un Vissavienības arodbiedrību Centrālās padomes 1976.gada 2.aprīļa skaidrojums Nr.5/8 „Kārtība, kādā piemērojami ar PSRS Ministru padomes 1956.gada 22.augusta lēmumu Nr.1173 apstiprinātie ražotņu, cehu, profesiju un amatu saraksti, darbs kuros dod tiesības uz valsts pensiju ar atvieglotiem noteikumiem un atvieglotos apmēros" (turpmāk – Skaidrojums), kas padomju tiesību sistēmā bija normatīvais akts. Skaidrojums pēc būtības bija saraksta Nr.2 neatņemama sastāvdaļa, un tajā ietvertie norādījumi kopš tā pieņemšanas tika izmantoti un arī šobrīd ir izmantojami, piemērojot sarakstu Nr.2 *(sk. Senāta 2009.gada 20.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-29/2009 14.punktu).*

Tajā pašā laikā Senāts ir atzinis, ka Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas Sociālās nodrošināšanas ministrijas sagatavotais materiāls nav piemērojams kopsakarā ar sarakstu Nr.2 Latvijas teritorijā, jo, pirmkārt, tas nav normatīvais akts, kāds bija iepriekš minētais Skaidrojums, kura piemērošanu par pamatotu atzinis Senāts. Otrkārt, šo materiālu izstrādājusi vienas PSRS sastāvā ietilpstošas republikas (Krievijas) ministrija, kuras norādījumi nebija saistoši PSRS sastāvā ietilpstošas citas republikas (Latvijas) iestādēm *(sk. Senāta 2010.gada 2.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-551/2010 10.punktu).*

Līdz ar to apgabaltiesa nepamatoti atsaukusies uz šā sprieduma iepriekšējā punktā norādītajiem avotiem.

[9] Saraksta Nr.2 29.nodaļā uzskaitītas strādnieku profesijas un inženiertehnisko darbinieku amati, kas dod tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem ēku un būvju celtniecībā: rūpniecības, enerģētisko, hidrotehnisko, ceļu un tiltu, transporta un sakaru, dzīvojamo un kultūras, kā arī virszemes ēku un būvju, šahtu, raktuvju un komunikāciju celtniecībā.

Nav strīda, ka pieteicēja amats – asfaltbetona rūpnīcas vadītājs – šajā sarakstā nav iekļauts. Taču tas nenozīmē, ka pieteicēja tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem nevar noteikt saraksta Nr.2 kādas citas nodaļas noteikumi.

[10] Saraksta Nr.2 11.nodaļas „Ķīmiskā ražošana" 1.punktā „Pamata ražošana" ietverti arī inženiertehniskie darbinieki, kas ir tieši nodarbināti cehos, ražotnēs (ar cehu tiesībām) un atsevišķās iekārtās izstrādājumu no asfalta-piķa masas, asfalta, piķa, bituma materiālu ražošanā. Atbilstoši Skaidrojuma 1.punktam saraksts Nr.2 piemērojams neatkarīgi no uzņēmuma, kurā nodarbināta persona, resoriskās pakļautības, ja personas profesija vai amats ir uzskaitīts atbilstošā ražošanā vai cehā.

Apgabaltiesa ir konstatējusi, ka pieteicējs 21 gadu ir nostrādājis par asfaltbetona rūpnīcas vadītāju, kas ir pieskaitāms inženiertehniskā darbinieka amatam. Savukārt asfaltbetona rūpnīcā, lai arī tā resoriski bija pakļauta Autotransporta un šoseju ministrijai, tika ražots asfaltbetons (asfalts), citiem vārdiem sakot, asfaltbetona rūpnīcas, kuras vadītājs bija pieteicējs, pamatražošana bija asfalta ražošana.

Tādējādi, ja ir konstatējams, ka pieteicējs kā rūpnīcas vadītājs *tieši bija nodarbināts* asfaltbetona ražošanā, viņam ir tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Tajā pašā laikā minētajam amatam netiek izvirzīta prasība, lai norādītajā ražošanā persona būtu nodarbināta pilnu darba dienu, kā to interpretējusi Aģentūra. Salīdzinot sarakstā Nr.2 un sarakstā Nr.1 izvirzītās prasības atsevišķiem amatiem un profesijām, secināms, ka prasība būt nodarbinātam attiecīgajā darbā *tieši* nenozīmē prasību būt nodarbinātam tajā *pilnu darba dienu (sal. saraksta Nr.1 1.nodaļas 1.punkts, kas paredz tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem strādniekiem, inženiertehniskajiem darbiniekiem un kalpotājiem, kas ir nodarbināti pilnu darba dienu pazemes darbos; kā arī saraksta Nr.2 25.nodaļas 4.punkts; 22.nodaļas 3. un 6.punkts un Skaidrojuma par saraksta Nr.1 21.nodaļu attiecībā uz darbiniekiem, kas pilnu darba dienu tieši nodarbināti fluorogrāfijas darbos)*.

Turklāt tieša nodarbināšana asfalta ražošanā iepriekš minētā saraksta izpratnē nenozīmē to, ka personai bija tieši ar fizisku spēku jāpiedalās ražošanas procesā, jo minētais saraksts ietver ne tikai strādniekus, bet arī inženiertehniskos darbiniekus, kuru tiešā piedalīšanās ražošanas procesā varēja arī īstenoties kā ražošanas procesa tiešā vadība.

Apgabaltiesa šos apstākļus nav pārbaudījusi un novērtējusi.

[11] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

Vērtējot, vai pieteicējs bija tieši nodarbināts asfaltbetona ražošanā saraksta Nr.2 11.nodaļas izpratnē, tiesa var izmantot visus pieļaujamos pierādījumus, tostarp arī liecinieku liecības.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 27.maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	*(paraksts)*	I.Skultāne
Senators	*(paraksts)*	A.Guļāns
Senatore	*(paraksts)*	V.Kakste

NORAKSTS PAREIZS

Senatore I.Skultāne

Rīgā 2011.gada 17.februārī